КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ (НАСТАНОВА) ЩОДО РОЛІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ, ПРИЗНАЧЕНИХ СУДОМ У СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ РАДИ ЄВРОПИ (ПРИЙНЯТІ НА 24 ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ З ПИТАНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОСУДДЯ (CEPEJ) В М. СТРАСБУРГ, 11-12.12.2014)[1]

Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (CEPEJ)

Реферат. Публікація знайомить з Керівними принципами (Настановою) щодо ролі судових експертів, призначених судом, у судовому провадженні держав — членів Ради Європи, ухваленими на 24-му пленарному засіданні Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) у Страсбурзі 11–12 грудня 2014 року, і містить посилання на їх повний український переклад та англійський оригінал. Документ підготувала Робоча група з якості правосуддя (CEPEJ-GT-QUAL) на основі робочого документа Анке Айлерс (Німеччина) та дослідження Гар Єйн Нг (Норвегія) про роль експертів у судових системах. Мета принципів — дати законодавцю, судді й сторонам орієнтири щодо ролі експерта, якого залучає суд; використано визначення CEPEJ, за яким судові експерти надають у розпорядження судів наукові й технічні знання з питань факту. Принципи поширюються на досудові й судові провадження в цивільних, кримінальних та адміністративних справах. Попри відмінності національних моделей, наголошено на спільних рисах: експерт допомагає встановлювати факти й доповнює брак технічних знань судді, але його робота закінчується там, де починається оцінка фактів, що є виключною прерогативою суду. Суддя не зобов'язаний слідувати висновку експерта, проте мусить мотивувати незгоду з ним; переважає принцип вільної оцінки доказів. Кваліфікація експерта має відповідати складності питання, а національні правила — гарантувати його незалежність, неупередженість і доброчесність; документ установлює мінімальний стандарт для всіх експертів з урахуванням розмаїття європейських правових систем. Водночас процес має бути ефективним: слід уникати надмірно тривалих процедур і чітко визначати фінансові наслідки підготовки висновків. Настанова не вирішує, чи потрібне призначення експерта, а дає критерії його відбору й призначення, підготовки висновку та введення його в процес; висновки, підготовлені поза судовим процесом, і участь експерта як свідка до її предмета не належать. Матеріал корисний для зіставлення української моделі судової експертизи з європейськими стандартами та для підготовки експертів, які працюють за призначенням суду.

Ключові слова: CEPEJ, Рада Європи, судовий експерт, експерт, призначений судом, керівні принципи, незалежність і неупередженість експерта, вільна оцінка доказів, висновок експерта, якість правосуддя, європейські стандарти судової експертизи.

Guidelines on the Role of Court-Appointed Experts in Judicial Proceedings of Council of Europe's Member States (Adopted at the 24Th Plenary Meeting of the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Strasbourg, 11–12 December 2014)

Yevropeiska komisiia z pytan efektyvnosti pravosuddia (CEPEJ).

Abstract. The role of court-appointed experts varies widely across Council of Europe member states, yet in every system expert evidence can decisively shape the establishment of facts. The publication presents the Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings adopted by the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) at its 24th plenary meeting in Stras-

bourg on 11–12 December 2014, with links to the full Ukrainian translation and the English original. Drafted by the CEPEJ Working Group on the Quality of Justice (CEPEJ-GT-QUAL) on the basis of a working paper by Anke Eilers and a study by Gar Yein Ng, the Guidelines aim to orient legislators, judges and parties and apply to pre-trial and trial proceedings in civil, criminal and administrative matters. Experts are defined as persons who place their scientific and technical knowledge on questions of fact at the disposal of courts. Their task is to assist fact-finding and to compensate for the judge's lack of technical knowledge, while the evaluation of facts remains exclusively judicial: the judge is not bound by the expert's opinion but must give reasons for departing from it, under the principle of free assessment of evidence. The expert's qualification must match the complexity of the issue, and national rules must guarantee independence, impartiality and integrity, which the Guidelines set as a minimum standard. Proceedings should avoid excessive length and provide a clear basis for expert fees. The document offers criteria for selecting and appointing experts and for preparing and introducing their reports, but excludes party-commissioned opinions and experts acting as witnesses. It is a useful benchmark for Ukrainian forensic practice.

Keywords: CEPEJ, Council of Europe, court-appointed expert, guidelines, expert independence, impartiality, free assessment of evidence, expert opinion, quality of justice, European standards.

Першоджерело: *Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States = Керівні принципи (Настанова) щодо ролі судових експертів, призначених судом у судовому провадженні держав-членів Ради Європи : прийняті на 24-му пленар. засіданні Європ. комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ), м. Страсбург, 11–12 груд. 2014 р.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 27.07.2024.*

References

1. Yevropeiska komisiia z pytan efektyvnosti pravosuddia (CEPEJ). Kerivni pryntsypy (Nastanova) shchodo roli sudovykh ekspertiv, pryznachenykh sudom u sudovomu provadzhenni derzhav-chleniv Rady Yevropy (pryiniati na 24 plenarnomu zasidanni Yevropeiskoi komisii z pytan efektyvnosti pravosuddia (CEPEJ) v m. Strasburh, 11-12.12.2014) [Guidelines on the Role of Court-Appointed Experts in Judicial Proceedings of Council of Europe's Member States (Adopted at the 24Th Plenary Meeting of the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Strasbourg, 11–12 December 2014)] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/12972-kerivni-printsipi-nastanova-shchodo-roli-sudovikh-ekspertiv-priznachenikh-sudom-u-sudovomu-provadzhenni-derzhav-chleniv-radi-evropi-yaki-prijnyati-na-24-plenarnomu-zasidanni-evropejskoji-komisiji-z-pitan-efektivnosti-pravosuddya-cepej-v-misti-strasburg-11-12-grudnya-2014-roku (onovlena versiia vid 27.07.2024). [in Ukrainian].

2. Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States = Kerivni pryntsypy (Nastanova) shchodo roli sudovykh ekspertiv, pryznachenykh sudom u sudovomu provadzhenni derzhav-chleniv Rady Yevropy : pryiniati na 24-mu plenar. zasidanni Yevrop. komisii z pytan efektyvnosti pravosuddia (CEPEJ), m. Strasburh, 11–12 hrud. 2014 r. URL: https://rm.coe.int/168074827a (data zvernennia: 04.11.2026).